

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1941 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen om aktiebolag.

Genom en den 28 februari 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 91, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 26, 28, 54, 94 och 132 §§¹ lagen om aktiebolag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

26 §.

Aktiebrev skola ——— en styrelseledamot.

Har i bolagsordningen intagits förbehåll enligt 49 § om aktiekapitalets nedläggning genom inlösen av aktier eller enligt 52 § 1 mom. om rätt för aktieägare att vid akties övergång lösa aktien eller enligt 52 § 2 mom. om förbud i vissa fall mot akties förvärvande, varde ock i varje brev å aktie, som den i förbehållet bestämda inskränkningen avser, denna angiven.

Aktie, som avses med inskränkning på grund av förbehåll enligt 52 § 2 mom., kallas i denna lag bunden aktie och aktie, som ej avses med inskränkningen, fri aktie.

28 §.

Över aktiebolags samtliga aktier har styrelsen att ofördröjligen upplägga en aktiebok. I denna skola genom styrelsens försorg aktierna upptagas med uppgift å de ursprungliga ägarna. Har i bolagsordningen intagits förbehåll, som i 52 § 2 mom. sägs, skall vid var aktie anmärkas, om aktien är bunden eller fri. Hos styrelsen styrkta förändringar i äganderätten till aktie skola ofördröjligen antecknas; dock att, där lösningsrätt enligt 52 § 1 mom. tillkommer förutvarande aktieägare, anteckning ej må ske förr än sig visat, att lösningsrätten icke begagnas. I aktieboken skall ock anmärkas dagen, då anteckning skett.

¹ Senaste lydelse av 94 § se 1916: 160, av 54 § se 1924: 45 och av 132 § se 1937: 522.

Det åligger — — — anmälningstidens utgång.

Ej må — — — av överlåtelse.

Är aktiebrev — — — i aktieboken.

Styrelsen åligger — — — om densamma.

54 §.

Ej må — — — kan uppkomma.

Har i bolagsordningen intagits förbehåll, som i 52 § 2 mom. sägs, må, innan den i förbehållet bestämda inskränkningen efter vad i 26 § 2 mom. stadgas angivits i aktiebrev, utdelning å de aktier, som avses eller kunna avses med inskränkningen, ej äga rum.

94 §.

Beslut om — — — registrering skett.

Vid anmälan fogas, i två exemplar, av notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt avskrift av protokoll, som förts i ärendet, ävensom, där fråga är om beslut avseende sådan ändring av bolagsordningen att däri intages förbehåll som i 52 § sägs, bevis att påskrift om den i förbehållet bestämda inskränkningen verkställts på varje brev å aktie som avses med inskränkningen. Där förbehållet är sådant som i 52 § 2 mom. sägs, skola vid anmälan jämväl fogas bevis om påskriftens lydelse samt en av styrelsens ledamöter egenhändigt underskriven försäkran, att enligt aktieboken de aktier som den i förbehållet bestämda inskränkningen avser (de bundna aktierna) icke innehavas av andra än som utan hinder av inskränkningen må förvärva därmed avsedda aktier. Styrelseledamöternas namnteckningar å denna försäkran skola vara av vittnen styrkta.

132 §.

Med böter — — — vetande meddelar oriktig uppgift;

3) styrelseledamot, med vars begivande utfärdas aktiebrev, vilket utan Konungens lov är ställt till innehavaren, eller i vilket aktie angives lyda å mindre belopp än i denna lag är medgivet, eller i vilket mot föreskriften i 26 § 2 mom. den i förbehåll som där sägs bestämda inskränkningen icke angivits;

4) styrelseledamot eller — — — i aktieboken;

5) styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid med bestämmelser i 50 § 3 mom. eller 54 § 1 mom. första punkten eller 2 mom. låter verkställa utbetalning till aktieägare;

6) styrelseledamot, som — — — i 76 § 2 mom.

Ej må — — — strängare straff.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1941.

Beträffande aktiebolag, i vars bolagsordning nämnda dag finnes förbehåll som i 52 § 2 mom. sägs, skall gälla vad nedan stadgas.

1 m o m. Har ej i aktieboken vid var aktie anmärkts om aktien är bunden eller fri, åligger det styrelsen att ofördröjligen ombesörja sådan anmärkning. Erfordras härför att breven å aktierna i bolaget eller å aktier, tillhörande viss aktieemission eller viss aktieserie, eller å aktier med vissa nummer företes, skola dessa aktiebrev infordras genom kungörelse i allmänna tidningarna och tidning i den ort, där bolagets styrelse har sitt säte, så ock genom skriftligt meddelande, som med posten avsändes till alla i aktieboken införda ägare av aktierna, om vilkas postadress uppgift kan utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas.

2 m o m. Yppas anledning till antagande att i brev å aktie, som avses med den i förbehållet bestämda inskränkningen, denna icke angivits eller att den angivits sålunda att det icke otvetydigt framgår att aktie varå brevet lyder avses med inskränkningen, åligger det styrelsen att ofördröjligen infordra aktiebrevet för påskrift om inskränkningen. I fråga om aktiebrevs infordrande skall vad i 1 mom. andra punkten sägs äga motsvarande tillämpning.

3 m o m. Det åligger aktieägare att, inom två månader efter det aktiebrev infordrats efter vad i 1 eller 2 mom. sägs, ingiva brevet till styrelsen. Innan brevet blivit till styrelsen ingivet, må utdelning å den eller de aktier varå brevet lyder ej äga rum.

4 m o m. Styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet försummar att iakttaga föreskrift i 1 mom., 2 mom. eller 3 mom. andra punkten, straffes med dagsböter eller fängelse.

Har aktieägare, som försuttit den i 3 mom. första punkten stadgade tid, därefter mottagit särskild skriftlig anmaning från bolaget att ingiva aktiebrevet, och försummar han att utan dröjsmål ställa sig anmaningen till efter rättelse, straffes med dagsböter. Sådan anmaning skall innehålla erinran om straffpåföljden. Förseelsen må åtalas allenast efter angivelse av bolaget.

Det föreliggande förslaget har föranletts därav att vissa missförhållanden yppats beträffande tillämpningen av lagstiftningen om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag. Då en aktie enligt denna lagstiftning icke får förvärfvas av utländsk medborgare eller jämställt rättssubjekt, skall detta framgå av aktiebrevet. I ett mycket stort antal fall ha emellertid aktiebrevens försetts med otydliga och missvisande påskrifter, vilka missförhållanden icke ansetts kunna rättas utan lagändring.

Angående hithörande bestämmelser i *gällande författningar* lämnas i propositionen följande redogörelse:

I 1 § av lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag stadgas förbud för utländska medborgare, samfundligheter och stiftelser att utan Kungl. Maj:ts tillstånd här i riket förvärva fast egendom eller gruva eller idka gruvdrift. För att lagen skall kunna fylla sin

uppgift att skydda svenska naturtillgångar mot obehörig exploatering från utlänningars sida har det funnits erforderligt, att förbudet jämväl omfattar vissa svenska samfälligheter i vilka utländskt inflytande kan tänkas förekomma. Det föreskrives därför i 2 §, att svenskt handelsbolag, vari finnes utländsk bolagsman, svenskt aktiebolag, vars aktiebrev må ställas till innehavaren, eller svensk ekonomisk förening icke må utan Kungl. Maj:ts tillstånd förvärva fast egendom eller gruva eller idka gruvdrift.

Det nu angivna förbudet gäller — likaledes enligt 2 § — jämväl i fråga om svenskt aktiebolag, vars aktiebrev skola vara ställda till viss man, såframt ej bolaget intagit visst förbehåll i bolagsordningen. De krav med avseende å beskaffenheten av detta förbehåll, som ursprungligen uppställdes i 1916 års lag, hava skärpts genom den s. k. Bolidenlagstiftningen av år 1934. Efter tillkomsten av denna lagstiftning gälla nu följande regler om det förbehåll, som måste finnas i bolagsordningen, för att bolaget skall undgå förvärvsförbudet. Genom förbehållet skall, om detsamma ej innefattar strängare föreskrifter, bestämmas att allenast viss del, vid varje tid mindre än $\frac{1}{5}$, av bolagets aktier må genom teckning eller överlåtelse förvärfvas av utländska medborgare, samfälligheter eller stiftelser eller sådana svenska samfälligheter, som enligt vad här sagts äro likställda med dem. De nu angivna rättssubjekten bruka benämnas förbjudna rättssubjekt i motsats till övriga, s. k. tillåtna rättssubjekt. Finnas aktier med olika röstvärde i bolaget, skall förbehållet, om det ej innefattar strängare föreskrifter, stadga att allenast så många aktier må förvärfvas av förbjudna rättssubjekt, att de vid varje tid motsvara viss del, mindre än $\frac{2}{5}$, av hela aktiekapitalet och tillika röstetalet för dem utgör viss del, vid varje tid mindre än $\frac{1}{5}$, av röstetalet för bolagets samtliga aktier. De aktier vilka icke få förvärfvas av förbjudna rättssubjekt kallas i allmänhet *bundna aktier* och de övriga sägas vara *fria aktier*. Förvärv av bunden aktie, som skett i strid mot sådant förbehåll varom här är fråga, skall enligt lagens 3 § vara ogiltigt.

Dessa regler i 1916 års lag kompletteras genom bestämmelser i lagen om aktiebolag. Bolagens rätt att vidtaga sådana inskränkningar som nyss angivits i fråga om förfoganderätten över aktier grundas på 52 § 2 mom. i sistnämnda lag. Där stadgas att, då aktiebrev i ett bolag skola ställas till viss man, i bolagsordningen må intagas förbehåll, varigenom rätten att genom teckning eller överlåtelse förvärva aktie inskränkes för aktiebolag eller annan samfällighet eller för annan än här i riket bosatt svensk medborgare.

När dylikt förbehåll gjorts i bolagsordningen, skall enligt 26 § 2 mom. aktiebolagslagen förbehållet angivas i aktiebrev å de bundna aktierna. Även om så icke skett, medför emellertid förbehållet sin förut omnämnda verkan att göra ett aktieförvärv ogiltigt. För att framtvinga anteckning om förbehållet har i 132 § aktiebolagslagen under 3) stadgats straff för styrelseledamot, med vars begivande utfärdas aktiebrev i vilket förbehållet ej angivits.

Aktiebolagslagen innehåller även särskilda bestämmelser för de fall, då förbehållet icke intagits i bolagsordningen vid bolagets bildande utan först

vid en senare tidpunkt genom ändring i bolagsordningen. Därest ett genom ändring influet förbehåll icke avser bolagets samtliga aktier, och aktieägarna ej åsämjas beträffande vilka aktier förbehållet skall gälla, skall enligt 92 § 2 mom. frågan därom avgöras genom lottning, som anställs å bolagsstämma i sammanhang med beslutet. Vid beslutets anmälan för registrering skall enligt 94 § 2 mom. fogas bevis, att förbehållet blivit antecknat på varje brev å aktie som detsamma avser, samt en av styrelsens ledamöter egenhändigt underskriven försäkran, att de sålunda bundna aktierna enligt aktieboken icke innehavas av andra än som utan hinder av förbehållet må förvärva bundna aktier. Vidare stadgas i 54 § 2 mom., att om förbehållet blivit intaget i bolagsordningen efter bolagets bildande, utdelning ej får äga rum å bunden aktie, innan förbehållet angivits å aktiebrevet. Styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen i strid med denna bestämmelse låter verkställa utbetalning till aktieägare, drabbas av straffpåföljd enligt 132 § 5).

För att vinna syftet med 1916 års lag var det nödvändigt att införa en begränsning i de förbjudna rättssubjektens möjligheter att förvärva aktier i sådana bolag, som vid lagens ikraftträdande den 31 maj 1916 redan innehade fast egendom av viss storlek eller gruva. Detta skedde därigenom, att i 12 § nämnda lag för vissa fall stadgades ett legalt förbud mot aktieförvärv. Aktiebrev till de sålunda bundna aktierna skulle förses med påskrift om förbudet. Vidare meddelades vissa bestämmelser om förbud mot utdelning innan påskrift skett.

Om ett sådant bolag, varom nu är fråga, i bolagsordningen intog förbehåll enligt 2 § i 1916 års lag, blev det legala förbudet avlöst härav. Enligt 13 § i samma lag utgör nämligen detta förbud icke hinder mot förvärv av aktie, beträffande vilken bolagsordningens förbehåll ej gäller.

Såsom redan antytts i det föregående, vidtogos år 1934 genom den s. k. Bolidenlagstiftningen vissa ändringar i 1916 års lag. I första hand inneburo dessa en skärpning av bestämmelserna i 2 § om förbehåll i bolagsordning beträffande de bolag, vari aktier med olika röstvärde finnas. För dylika bolag, som den 1 juli 1934 innehade viss egendom, uppställdes vidare i övergångsbestämmelserna ett legalt förvärvsförbud med regler, som svara mot de nyss återgivna.

Frågan om åtskiljandet av fria och bundna aktier har fått en särskild aktualitet genom den börsordning för Stockholms fondbörs, som Kungl. Maj:t fastställt den 22 december 1939. Där stadgas nämligen i 22 §, att i de fall, då förbehåll av här ifrågavarande slag intagits i ett aktiebolags bolagsordning, skall ansökan hos börsstyrelsen om inregistrering av bolagets aktier vara åtföljd av uppgift rörande numren å de fria aktierna. Om sådant förbehåll intages i bolagsordningen för ett aktiebolag, vars aktier redan äro inregistrerade å fondbörsen, eller om ändring sker i ett förut intaget förbehåll, skall enligt 27 § uppgift å de fria aktiernas nummer inom viss tid lämnas till börsstyrelsen. Jämlikt sistnämnda paragraf skall också anmälan göras, om det i övrigt sker någon ändring i den omfattning, vari dylikt förbehåll varit tillämpat.

Börsordningen trädde i kraft den 1 januari 1940. I en övergångsbestämelse föreskrives beträffande sådana aktier, som redan dessförinnan blivit inregistrerade på fondbörsen, att uppgift om numren å de fria aktierna skall ingivas till börsstyrelsen före 1942 års utgång.

I en den 31 december 1939 dagtecknad framställning till Konungen har *bankinspektören Sven J. Lindeberg* framhållit, att föreskrifterna om påskrift å bundna aktier i ett mycket stort antal fall åtllyfts på ett ofullständigt sätt. Aktiebrevens hade visserligen infordrats av respektive bolagsstyrelser men de påskrifter som ägt rum vore otydliga och missvisande. En mycket gängse påskrift innehölle sålunda endast utdrag av bolagsordningen, enligt vilket av bolagets aktier allenast viss del finge förvärfvas av utländska medborgare eller andra förbjudna rättssubjekt.

Lindeberg anförde härom, bland annat:

I en del fall torde ett bolags samtliga aktier ha försetts med dylik påskrift, i andra fall alla de aktier, som vid påstämplingstillfället ägdes av tillåtna rättssubjekt och slutligen i somliga fall endast $\frac{4}{5}$ av aktierna eller det större antal, som enligt bolagsordningen icke fick ägas av förbjudna rättssubjekt. Beträffande det sista fallet är det ju uppenbart, att avsikten med påskriften måste hava varit att utmärka de aktiebrev, som icke finge förvärfvas av förbjudet rättssubjekt. I de övriga fallen har man tolkat påskriften olika, ibland torde man ansett sig hava rätt att införa förbjudna rättssubjekt såsom ägare i aktieboken av avstämplade aktier till det antal, som bolagsordningen tillåtit, i andra fall icke.

Enligt 3 § i 1916 års lag är förvärfv av aktie i strid mot förbehåll, som i 2 § andra stycket av lagen sägs, ogillt. Det är därför av största vikt, såväl för utländska köpare som för förmedlare av aktieaffärer, att av aktiebrevens klart och tydligt framgår, huruvida de äro underkastade förbud för försäljning till utlänning eller därmed jämställt rättssubjekt. Fråga uppstår därför, huruvida det är möjligt att med nuvarande lagstiftning få förhållandena tillrättalagda. Vad då först beträffar bolag, vars aktier voro utelöpande redan vid ikraftträdandet av 1916 års lag, torde gälla, att styrelsen saknar möjlighet att tvinga aktieägarna att ånyo förete aktierna för ny avstämpling. Det förekommer även beträffande aktier, utgivna efter ikraftträdandet av 1916 års lag, att av aktiernas text icke tydligt framgår, om de äro fria eller spärrade. I dessa fall saknar styrelsen uppenbarligen befogenhet att såsom villkor för utbetalning av utdelning föreskriva, att aktierna skola företes för påskrift, allenast med undantag för de fall, där föreskrifterna i den s. k. Bolidenlagen skulle kunna medföra en dylik befogenhet. Beträffande aktier, utgivna efter sistnämnda lags ikraftträdande, saknar styrelsen varje befogenhet att infordra aktierna för påskrift. Att de nuvarande missförhållandena icke kunna rättas till utan lagändring synes alltså uppenbart.

Vidare framhöll Lindeberg, att det självfallet kunde ifrågasättas, om icke lagstiftning i ämnet skulle kunna anstå tills vidare och genomföras först i samband med att det förslag till ny aktiebolagslag, som för närvarande utarbetades av lagberedningen, gjordes till föremål för lagstiftning. Saken vore emellertid enligt Lindebergs uppfattning av brådskande beskaffenhet. I börsordningen för Stockholms fondbörs hade nämligen de bolag, å vilka 1916

års lag hade tillämpning, och vilkas aktier vore introducerade å börsen, förelagts att före 1942 års utgång till börsstyrelsen ingiva uppgift å numren på fria aktier. För att denna uppgiftsskyldighet skulle kunna fullgöras, måste åtminstone en del av bolagen dessförinnan hava infordrat alla utfärdade aktiebrev för granskning och eventuellt förseende med påskrift. För att detta skulle kunna medhinnas, torde det vara nödvändigt, att ny lagstiftning trädde i kraft senast den 1 juli 1941.

Vid sin skrivelse hade Lindeberg fogat ett av honom upprättat förslag till vissa ändringar i och tillägg till 1916 års lag. Angående innehållet härav hänvisas till sid. 9 i propositionen.

Över Lindebergs framställning har den 18 oktober 1940 avgivits yttrande av *lagberedningen*, som i ärendet samrått med f. d. byråchefen i patent- och registreringsverket W. G. E. Bergensträhle och bankombudsmannen A. Åström. Lagberedningen har i huvudsak instämt i vad Lindeberg anfört rörande de missförhållanden, som uppkommit på grund därav att ej sällan i åtskilliga hänseenden förfarits felaktigt vid genomförandet av ifrågavarande förbehåll, särskilt beträffande angivande av den i förbehållet bestämda inskränkningen i breven å de aktier, som avsåges därmed.

De nuvarande bestämmelserna rörande genomförande av dylikt förbehåll har beredningen funnit mycket otillfredsställande. Väsentligt ändrade bestämmelser i detta ämne hade därför upptagits i det förslag till ny lag om aktiebolag, som komme att framläggas av beredningen. I nu föreliggande sammanhang hade beredningen begränsat sig till frågan om en sådan reform, som kunde genomföras under bibehållande i huvudsak av den nuvarande aktiebolagslagen. Behovet av en dylik reform hade aktualiserats genom den nya börsordningen.

Lagberedningen har i huvudsak instämt i Lindebergs förslag, såvitt anginge innebörden av de förordade åtgärderna, men förklarar, att bestämmelserna måste givas i form av ändringar i eller tillägg till aktiebolagslagen, enär i denna lag finnes upptagna de föreskrifter, som gällde om intagande i bolagsordning av här ifrågavarande förbehåll.

I enlighet härmed har lagberedningen upprättat förslag till lag angående ändring i lagen om aktiebolag. För det närmare innehållet i förslaget redogöres å sid. 10 och 11 i propositionen. Lagberedningens yttrande och förslag ha tillika såsom bilaga (*Bilaga A*) fogats vid propositionen.

Över lagberedningens förslag ha yttranden avgivits av *svenska bankföreningen*, *styrelsen för Stockholms fondbörs* och *svenska fondhandlareföreningen*, vilka samtliga tillstyrkt att förslaget läggas till grund för lagstiftning.

Angående det närmare innehållet i yttrandena hänvisas till sid. 11—13 i propositionen.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, följande.

»Ett i bolagsordningen för aktiebolag intaget förbehåll enligt 2 § i 1916 års lag skall enligt aktiebolagslagen finnas angivet i breven å de aktier, som till följd av förbehållet icke få förvärvas av förbudet rättssubjekt. Genom att aktiebrevens sålunda skola utvisa, huruvida aktierna äro bundna, skall vid överlåtelse av aktier till förbudet rättssubjekt omedelbart kunna avgöras, om överlåtelsen utan hinder av förbehållet kan äga rum eller ej. Såsom angivits i redogörelsen för gällande rätt, är emellertid ett aktieförvärf, som skett i strid med förbehållet, ogiltigt, även om förbudet ej framgår av aktiebrevet. Denna stränga regel är otvivelaktigt nödvändig för att 1916 års lag icke skall kunna kringgås. Den påkallar emellertid, att aktiebrevet tydligt utvisar, om en aktie är bunden, enär eljest förlust kan vållas den som i god tro förvärvar aktien.

Erfarenheten har visat, att åtskilliga bolag, som intagit förbehåll av ifrågavarande art i bolagsordningen, underlåtit att å aktiebrev som avses med förbehållet anbringa sådan påskrift, att därav tydligt framgår, att aktierna äro bundna. Detta missförhållande torde böra skyndsamt avhjälpas, utan avbidan på den reform av hela aktiebolagsrätten, varom lagberedningen kommer att framlägga förslag. En särskild anledning att omedelbart reglera denna fråga har tillkommit genom att i den nya börsordningen intagits krav på angivande av numren å fria aktier.

För att rättelse i nämnda hänseende skall kunna äga rum torde ett ingripande genom lagstiftning vara nödvändigt. Såsom lagberedningen förutsatt, bör syftet med en sådan lagstiftning vara att undanröja redan förefintliga felaktigheter men även att söka förhindra uppkomsten av nya sådana. Lagberedningens förslag innebär, att nu gällande stadgande om att förbehållen skola angivas i breven å de bundna aktierna preciseras sålunda, att i breven skall direkt angivas den i förbehållet bestämda inskränknings. I de bolag, i vilkas bolagsordning förbehåll finnes intaget, skall vidare i aktieboken vid varje aktie anmärkas, om den är bunden eller fri. Förbud mot utdelning, innan påskrift skett å aktiebrev, skall enligt förslaget, i motsats till vad nu är förhållandet, gälla även då förbehåll redan vid bolags bildande intages i bolagsordningen, och straffansvaret för utdelning i strid mot dylikt förbud föreslås utsträckt till att avse jämväl förseelser, som ske av vårdslöshet.

Med hänsyn till rådande missförhållanden skola enligt övergångsbestämmelserna till förslaget särskilda regler gälla för bolag, som vid lagstiftningens ikraftträdande redan intagit förbehåll i sin bolagsordning. I detta hänseende föreslås, att om anledning yppas till antagande att den i förbehållet bestämda inskränknings icke på otvetydigt sätt angivits i breven å de aktier som avses därmed, dessa aktiebrev skola av styrelsen infor dras för att förses med påskrift. Härjämte stadgas, att i aktieboken skall vid varje aktie anmärkas, huruvida den är bunden eller fri, och att aktiebrevens må infor dras jämväl för detta ändamål. Innan ett aktiebrev, som infor drats, blivit ingivet till styrelsen, må utdelning å aktie, varå brevet lyder, ej äga rum. Straffansvar föreslås för styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligt eller av vårdslöshet försummar att iakttaga sina nu angivna skyldigheter.

Dessa bestämmelser ha i allt väsentligt tillstyrkts i de avgivna remissyttrandena. Stadgandena innefatta visserligen icke en uttömmande reglering av ämnet men, såsom beredningen funnit, torde det icke vara lämpligt att företaga alltför vittgående ändringar i den nuvarande aktiebolagslagen med hänsyn till planerna på dess avlösning av en helt ny lag.

Utöver de bestämmelser som beredningen förordat har bankföreningen föreslagit, att i aktiebolagslagen skulle införas en allmän regel om lottning mellan aktieägare för att skipa rättvisa dem emellan i olika fall. Det synes emellertid icke lämpligt att i detta sammanhang reglera de skilda spörsmål, som därvid kunna ifrågakomma. Vad åter beträffar det mera begränsade förslag som Lindeberg framställt rörande lottning vid uppdelning av aktier i fria och bundna, är det självklart, att vid en sådan uppdelning full rättvisa måste skipas. Såsom lagberedningen framhållit, synes det emellertid icke möjligt att uppställa generella regler för de olika fall som kunna tänkas. Om de skilda aktietyperna tillkomma vid bolagsbildning eller nyemission, bör sålunda såvitt möjligt proportionell tilldelning av aktier till tecknarna äga rum, medan däremot enligt 92 § 2 mom. aktiebolagslagen lottning redan är föreskriven, då förbehåll införes genom ändring i bolagsordningen. Har det icke blivit vederbörligen bestämt, vilka aktier som skola vara bundna, beror det åter på försummelsens art, huru rättelse bör ske. Därest bundna aktier i god tro förvärvats av förbjudna rättssubjekt, måste det anses önskvärt, att bolagsstyrelsen i första hand söker vinna frivillig medverkan till att de bliva utbytta mot fria aktier eller att motsvarande antal fria aktier, som ägas av tillåtna rättssubjekt, bliva bundna. Kan frivillig reglering ej komma till stånd, är lottning att förorda såsom ett lämpligt sätt att träffa avgöranden inom en grupp sinsemellan likställda aktieägare. Beträffande det närmare förfarandet i olika fall må här hänvisas till lagberedningens yttrande.

I fråga om de särskilda bestämmelserna i lagberedningens förslag ha bankföreningen och börsstyrelsen förordat, att registreringsanmälan rörande lydelsen av påskrift å aktiebrev skall göras icke blott vid ändring av bolagsordning utan även vid aktiebolags bildande. Frågan om kontrollanordningar i det senare fallet torde emellertid icke lämpligen kunna upptagas nu, enär härför skulle erfordras omfattande lagändringar. Börsstyrelsen har också förordat skyldighet att vid sådan anmälan som nyss nämnts lämna uppgift om numren å samtliga bundna aktier. En dylik skyldighet torde dock medföra större besvär än som kan anses motiverad av den ökade kontrollmöjligheten.

Lagberedningen har såsom nämnts även föreslagit vissa nya eller ändrade straffbestämmelser. Sålunda skall bland annat aktieägare, som underlåter att avlämna infordrat aktiebrev, kunna ådömas ansvar, där det ej på grund av omständigheterna må antagas, att han saknade kännedom om att aktiebrevet infordrats. Vål torde det vara erforderligt, att straff må kunna tillgripas mot tredskande aktieägare, men det synes önskvärt att straffbestämelsen begränsas. För att straff skall inträda torde böra förutsättas, att aktie-

ägaren efter utgången av den tid inom vilken aktiebrevet skolat ingivas mottagit särskild anmaning från bolaget med erinran om straffpåföljden.

Med anledning av vad børsstyrelsen anfört om svårigheterna att efterfölja det föreslagna förbudet mot utdelning å aktier må framhållas, att detta förbud är nödvändigt för lagstiftningens effektivitet. Därest ändamålsenliga åtgärder vidtagas av bolagsstyrelsen, torde något straff för överträdelse av förbudet genom vårdslöshet icke behöva befaras.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 juli 1941. Av bankföreningen och børsstyrelsen har förordats, att det skulle stadgas en frist av tre månader från lagens ikraftträdande, inom vilken det föreslagna kungörelseförfarandet för aktiebrevs inforrande måste äga rum. En viss praktisk fördel kan antagas vara förenad med en dylik tidsfrist. En bestämmelse därom kan dock vålla tvekan, huruvida — i händelse fristen försuttits — ett senare verkställt kungörelseförfarande medför skyldighet för aktieägarna att förete sina aktiebrev. Någon sådan tidsfrist synes därför icke böra stadgas.»

Lagrådet har lämnat lagförslaget utan erinran.

Utskottet.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 91, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 mars 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Wagnsson*, *Brandt*, *Verner Andersson*, *Ahkvist*, *Ekströmer* och *Thörnberg*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Olsson* i Mellerud, *Björling*, *Berg*, *Larsson* i Hede, *Werner* och *Andersson* i Mölndal samt fröken *Öberg*.
